

Yargı Kararları Işığında Avukatların UYAP Sistemine Entegre Banka Hesaplarına İlişkin Haczin Çeşitli Hukuki Açılardan Değerlendirilmesi(*)

Evaluation of the Seizure of Lawyers' Bank Accounts Integrated into the UYAP System from Various Legal Perspectives in the Light of Judicial Decisions

Dr. Ar. Gör. Elif Irmak BÜYÜK**

Öz

Teknoloji alanındaki hızlı gelişmelerden kamusal hizmet alanında da yararlanmak için yapılan yoğun çalışmaların ve üretilen projelerin yargı alanındaki en önemli görünümünden birisi UYAP bilişim sistemidir. Son yıllarda UYAP bilişim sistemini takip hukuku uygulamamıza entegre etmek amacıyla 2004 S. İcra ve İflas Kanunu'nda çeşitli değişiklikler yapılmış ve bu değişikliklere uyarınca avukatların UYAP'ta tanımlı bir banka hesabına sahip olmaları bir zorunluluk haline gelmiştir. İcra müdürlükleri ve mahkemeler tarafından ilgili avukata yapılacak ödemeler, avukatın UYAP sisteminde kayıtlı banka hesabına yapılacaktır. Bu noktada avukata ait UYAP sistemine entegre banka hesabına haciz işleminin uygulanıp uygulanamayacağı konusunda uygulamada ve yargı kararlarında tereddütlerin bulunduğu görülmektedir. Söz konusu belirsizlik, avukatın banka hesabına yönelik haczin mümkün olup olmadığı, olursa ne kapsamda haciz yapılması gerektiği hususlarındaki yorum farklılıklarından kaynaklanmaktadır. Çalışmamızda avukatın UYAP hesabına entegre banka hesabının hacziyle ilgili ortaya çıkan sorunlar, ilgili yargı kararlarındaki gerekçelerin değerlendirilmesi ve banka - avukat - müvekkil arasındaki hukuki ilişkinin irdelenmesi suretiyle ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler

Avukatın Banka Hesabı, UYAP, Haciz, Haczedilemezlik, Yargı Kararları.

* Makale Geliş Tarihi: 27.10.2023 – Makale Kabul Tarihi: 18.12.2023 – Makale Yayım Tarihi: 29.12.2023

DOI: 10.56701/shd.1382141

** Dr. Ar. Gör, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Anabilim Dalı, İstanbul – Türkiye

E-posta: elifirmak.kilic@medeniyet.edu.tr

ORCID: 0000-0002-4088-6227.

Abstract

One of the most important manifestations of the intense work done to benefit from the rapid developments in the field of technology in the field of public services in the field of judiciary is the UYAP information system. In recent years, various amendments have been made to the 2004 S. Enforcement and Bankruptcy Law in order to integrate the UYAP information system into our prosecution law practice, and in accordance with these amendments, lawyers are required to have a bank account defined to UYAP. In payments to be made to the lawyer by enforcement offices and courts, the bank account associated with the IBAN number given to the UYAP system by the lawyer will be used. At this point, it can be seen that there are hesitations in practice and in judicial decisions about whether the seizure process can be applied to the lawyer's bank account integrated with the UYAP system. This uncertainty arises from differences in interpretation as to whether it is possible to seize the lawyer's bank account and, if so, to what extent the seizure should be made. In our study, the problems arising from the seizure of the bank account integrated into the lawyer's UYAP account will be discussed by evaluating the justifications in the relevant judicial decisions and examining the legal relationship between the bank - lawyer - client.

Keywords

Lawyer's Bank Account, UYAP, Seizure, Non-Seizability, Judicial Decisions.

GİRİŞ

05.07.2012 tarihli 6352 S. Kanun¹ ile 2004. S. İcra ve İflas Kanunu²'nda kapsamlı değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda yapılan en önemli değişikliklerden birisi, icra dairelerine yapılacak ödemelerle alakalıdır. 6352 sayılı Kanun'la İİK.'nın 9. Maddesinde yapılan değişiklik ile icra ve iflas dairelerine yapılacak her türlü nakdî ödemenin, Adalet Bakanlığı tarafından uygun görülecek bankalarda icra ve iflas dairesi adına açılan hesaba yapılacağı düzenlenmiştir³. Madde gerekçesinde bu düzenlemeyle icra ve iflas dairelerinde yaşanan birtakım aksaklıkların önlenmesi amacıyla tahsilatların ve ödemelerin banka aracılığıyla yapılması ve böylelikle icra ve iflas dairelerinin para ile ilişkisinin en aza indirilmesinin amaçlandığı ifade edilmiştir. Adalet Bakanlığı tarafından çalışılması uygun görülen banka

¹ Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun, RG 05.07.2012, S. 28344.

² RG 19.6.1932, S. 2128. Bundan sonra metinde İİK olarak kısaltılacaktır.

³ Bu değişiklik 6352 sayılı Kanun'un yayımlanma tarihi olan 05.07.2012 tarihinden altı ay sonra yürürlüğe girmiştir (6352 s. Kanun m. 106/a). Madde metninin eski hali ise şu şekildeydi: "İcra ve İflas dâireleri aldıkları paraları ve kıymetli evrak ve değerli şeyleri, nihayet ertesi işgünü çalışma saati sonuna kadar Adalet Bakanlığınca uygun görülen bankalardaki hesaplarına yatırmaya, banka bulunmayan yerlerde icra veya mahkeme kasalarında muhafazaya, kasa bulunmayan yerlerde ise mal sandıklarına bırakmaya mecburdurlar." İlgili madde 6352 S. Kanun'un yayınlanmasından 6 ay sonra yürürlüğe girmiştir.

Vakıfbank olarak belirlenmiş ve çeşitli genelge ve yazılarla ilan edilmiştir⁴.

6352 sayılı Kanun’la yapılan değişikliklerden bir tanesi de takip talebi içeriğiyle alakalıdır. 6352 sayılı Kanun m. 9 ile, takip talebinin içeriğini düzenleyen İİK m. 58’in birinci fıkrasına: “*alacaklı veya vekili adına ödemenin yapılacağı banka adı ile hesap bilgileri*” düzenlemesi eklenerek takip talebinde bulunurken alacaklının veya vekil tarafından temsil edilme durumunda vekilin banka hesap bilgilerinin bulunması zorunluluğu getirilmiştir⁵. Böylelikle gerek icra dairesine, gerekse icra dairesi tarafından alacaklı ya da vekiline yapılacak ödemelerde banka kanalının kullanımı mecburi olmuştur⁶.

Adalet Bakanlığı tarafından 1998 yılında başlatılan “Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP)” ile adalet hizmetinin elektronik ortama taşınması amaçlanmış, bu kapsamda Adalet Bakanlığı merkez teşkilatı, tüm mahkemeler, yüksek yargı organları, cumhuriyet başsavcılıkları, Adli Tıp Kurumu, ceza ve tevkif evleri ve icra dairelerini kapsayacak bir bilgisayar ağı oluşturulmuştur⁷. İcra işlemlerinde de günümüz itibariyle de oldukça aktif bir şekilde UYAP üzerinden yürütülmektedir. Nitekim İİK m. 8/a-1'e göre; “*İcra ve iflas dairelerince yapılacak her türlü icra ve iflas iş ve işlemlerinde Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi kullanılır; her türlü veri, bilgi, belge ve karar, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi vasıtasıyla işlenir, kaydedilir ve saklanır.*” şeklinde bir düzenleme bulunmaktadır. Bu doğrultuda icra daireleri tarafından takiplerin görülmesi, ödeme emrinin düzenlenmesi, satış ilanı hazırlanması, tahsilat ve reddiyat gibi icra işlemlerinin sistem üzerinden yapılabildiği gibi, avukatlar da “UYAP Avukat Portal” aracılığı ile adliyeye gitmeden dava açma, takip yapma, harç ve masraf ödeme gibi işlemleri gerçekleştirebilmektedirler. Bu doğrultuda özellikle UYAP üzerinden icra dairesi tarafından yapılacak reddiyatlar ve diğer ödemeler için avukatların UYAP portalına banka hesaplarına ilişkin IBAN bilgilerini girmeleri gerekmektedir. Uygulamada icra daireleri Vakıfbank hesabına sahip oldukları ve avukatların Vakıfbank dışındaki banka hesapları üzerinden UYAP’a ait ödemelerini yaparsa yüksek komisyonlar ödemeleri sebebiyle fiili olarak

⁴ Örn. <https://iidb.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/21120201335314.pdf>.

⁵ Maddenin eski halinde bu ifade bulunmamaktaydı. Eski hali için bkz: “*Alacaklının ve varsa kanuni temsilcisinin ve vekilinin adı, soyadı, vergi kimlik numarası, şöhret ve yerleşim yeri; alacaklı yabancı memlekette oturuyorsa Türkiye’de göstereceği yerleşim yeri (Yerleşim yeri gösteremezse icra dairesinin bulunduğu yer yerleşim yeri sayılır)*”

⁶ Mustafa Serdar Özbek, “Genel Haciz Yoluyla İcra Takibinde Takip Talebi ve Ödeme Emrinde Banka Hesap Numarası Bilgilerinin Bulunmamasının Hukukî Sonuçları”, *Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi*, 3/2, (Haziran 2016), 4.

⁷ Ayşe Karakimseli, “İcra Takiplerinde Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (Uyap) Kullanımı”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13/ 1, (2018), 320.

UYAP'taki banka hesaplarının VakıfBank hesabı olduğu belirtilmektedir⁸. Görüldüğü gibi günümüzde artık çoğunlukla UYAP üzerinden gerçekleştirilen işlemlerde yapılacak ödemeler için avukatın bu sisteme kayıtlı bir banka hesabının bulunması bir zorunluluk arz etmektedir.

Çalışmamızda avukatın UYAP portalına tanımlı banka hesabına yönelen haciz işlemiyle ilgili bu zamana kadar ortaya çıkan sorunlar, ilgili yargı kararları incelenerek ve gerekçeleri tartışılarak ele alınacaktır. Avukatın mesleğini icra etmesi bakımından önem arz eden bu hesaptaki paraların haczedilmesi birçok açıdan tartışmalar doğurmuştur. Çalışmamızda öncelikle konu ile ilgili yargı kararlarına ve İzmir Barosu Başkanlığı Avukat Hakları Merkezi'nin Gelir İdaresi Başkanlığı'na yazıya yer verilecek, devamında ortaya çıkan hukuki sorunlar tespit edilerek değerlendirilmede bulunulacaktır.

I. KONUYLA İLGİLİ YARGI KARARLARI VE İZMİR BAROSU BAŞKANLIĞI AVUKAT HAKLARI MERKEZİ'NİN YAZISI

Avukatların şahsi borçları nedeniyle icra işlemlerinde aktif olarak kullandıkları banka hesaplarına haciz konulmasıyla alakalı çeşitli yargı kararları mevcuttur. Söz konusu haciz işlemleri gerek avukatların özel hukuk kökenli gerekse vergi ve prim borçları gibi kamusal nitelikteki borçlarından kaynaklandığı için, ilgili kararların bazıları Yargıtay kararlarıyken, bazıları ise bazıları da Vergi Mahkemesi ile Bölge İdare Mahkemesi kararlarıdır.

Aşağıda kısaca yer vereceğimiz Yargıtay kararlarına konu olaylarda, avukatın UYAP sistemi üzerinde kayıtlı olan banka hesabına haciz işleminin uygulanması üzerine, hesap sahibi avukatlar tarafından haczin kaldırılması talebiyle mahkemeye başvurulmuştur. Mahkemelere verilen haczin kaldırılması kararının temyizi üzerine Yargıtay daireleri tarafından yapılan çeşitli değerlendirmelere aşağıda özet olarak yer verilmiştir.

Yargıtay 8. Hukuk Dairesi ilgili kararında avukatın hesabının haczedilemeyeceğine dair verilen ilk derece mahkemesi kararının eksik incelemeye dayalı olduğunu, mahkemece bilirkişi incelemesi yaptırılarak hesaptaki paraların kaynağının incelenmesi gerektiğini, hesaptaki paranın ne kadar miktarının haczedilip haczedilemeyeceğine ilişkin bir değerlendirme yapılmaksızın verilen haczin kaldırılması kararının isabetsiz olduğunu belirtmiştir⁹.

⁸ <https://tr.tradingview.com/news/cumhuriyet:86de20f52d9e8:0/>

⁹ "Şikayetin kabulüne ilişkin karar eksik incelemeye dayalı olup, Mahkemece, hesap ekstresi getirilip, gerektiğinde bilirkişi incelemesi yaptırılarak hesaptaki paranın şikayet edenin alacaklı olduğu dosyalardan yatırılmış asıl alacak, diğer dosyalardan lehine yatırılan vekalet ücreti ve kendisi tarafından yatırılan ve kaynağı belli olmayan paralardan

Yargıtay 10. Hukuk Dairesi ise yine haczin kaldırılmasına ilişkin ilk derece mahkemesi kararının eksik incelemeye dayandığını ifade ederek, ilgili hesapta avukatın şahsına ait paraların yanında müvekkile ait paraların da bulunabileceği, haczi kabil olan paralarla haczi kabil olmayan paraların karıştırılarak bir havuz hesabının oluşturulduğu durumlarda bu halin haczedilemezlikten feragat anlamına geleceği, bilirkişi incelemesi marifetiyle hesaptaki paralarla ilgili ayırıştırma yapılması gerekirken bunlar yapılmaksızın verilen haczin kaldırılması kararının hukuka aykırı olduğu gerekçelerini ileri sürerek ilk derece mahkemesince verilen haczin kaldırılması kararını bozmuştur¹⁰. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin konuyla ilgili verdiği kararındaki gerekçeler de hemen hemen aynı yöndedir¹¹.

oluşturğunun tespiti halinde haczedilebileceğinin kabulü gerekir. Bir diğer ifadeyle 3. şahıs lehine tahakkuk eden alacaklar yönünden borçluya ispat imkânı tanınarak hesaptaki paranın ne kadarının haczedilebileceğinin belirlenmesi gerekirken eksik incelemeyle yazılı şekilde karar verilmesi isabetsizdir.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, (Yargıtay), K. 2014/6565 (11 Nisan 2016).

¹⁰ *“Davacı tarafından ileri sürülen haczedilemezlik itirazına gelince, olayda, üzerine haciz konulan banka hesabının, serbest avukat olarak çalışan davacının Adalet Bakanlığı'nın 04.01.2013 tarih ve 2013/21 sayılı yazıları gereği, müvekkili adına Mahkemelerce ve İcra Dairelerince para yatırılmak üzere açılmış UYAP'a tanımlı olan bir hesap olduğu tartışmasız ise de; anılan hesapta Mahkemeler ve İcra Dairelerince davacının müvekkili adına yatırılan paraların yanında, davacının şahsına ait vekalet ücretleri ve bizzat yatırılan paraların da bulunabileceği dikkate alınmalı, haczedilemezlik için "fiilen mesleği için kullanılma" koşulunun varlığı aranmalı, avukatın mesleğinde kullandığı bir hesabın haczedilemezliğinin ancak fiili durumunun tespiti ile mümkün olduğu, bu konuda ispat yükünün ise davacıda olduğu, bir diğer anlatımla, haczedilen hesabın mesleğinden kaynaklı harcamalar için kullanıldığını davacının ispatlaması gerektiği, haczi kabil olmayan paralar ile haczi mümkün olan paralar karıştırılmak suretiyle bir havuz hesabı oluşturulmuşsa bu durumun iyi niyetle bağdaşmayacağı, böyle bir davranışın AİHM'nin AİHS'nin 6 § 1. ve Ek 1 no'lu Protokol'ün 1. maddelerinin ihlali sonucunu doğuracağı gibi, hakkın kötüye kullanılması niteliğinde de bulunduğundan hukuk düzenince korunamayacağı, şahıslar tarafından haczi kabil olmayan paralar ile haczi mümkün olan paraların aynı hesapta toplanması ve birbirine karıştırılması halinin haczedilemezlik hakkından feragat olarak kabul edilmesi gerektiği dikkate alınarak Mahkemece, haciz konulan hesap ekstreleri getirtilip yapılan harcamaların niteliğine bakılması ile hesapta bulunan paraların davacının müvekkillerine ait olduğu iddiasını ispat etmesi için kendisine imkan verilerek elde edilen sonuç uyarınca bir karar verilmesi gerekirken kurumca uygulanan haciz işlemi nedeniyle serbest avukat olarak çalışan davacının, UYAP'a tanımlı olduğu anlaşılan hesabına yatırılan paralara yönelik hiçbir ayırıştırma ve araştırma yapılmaksızın, davacının banka hesabına doğrudan uygulanan dava konusu e-haciz işleminin kaldırılmasında hukuki isabet görülmemiştir.”* Yargıtay 10. Hukuk Dairesi, (Yargıtay), K. 2020/4980 (28 Eylül 2020).

¹¹ *“İcra ve İflas Kanunu ve Takip Hukuku ilkelerine göre asıl olan alacaklının alacağına kavuşmasını sağlamak olduğundan, kural olarak borçluların tüm mallarının haczi mümkündür. Bir malın haczedilememesi için yasal düzenlemenin bulunması zorunludur. Haczedilemezlik istisnai bir durum olduğundan, bu yöndeki düzenlemelerin de dar yorumlanması gerekir. haczedilemezlik için fiilen mesleği için kullanılma koşullarının kabul edilmesi karşısında, avukatın mesleğinde kullandığı bir hesabın haczedilemezliği ancak fiili durumunun tespiti ile belirlenmelidir. Bu konuda ispat yükü ise borçluya düşmektedir. Bir diğer anlatımla, haczedilen hesabın mesleğinden kaynaklı harcamalar için kullanıldığını borçlu ispatlamalıdır. Aksi halde şikâyetin reddi gerekecektir...Haczi kabil olmayan paralar ile haczi mümkün olan paraları karıştırmak suretiyle havuz hesabı oluşturan borçlunun iyi niyetle bağdaşmayacağı tartışmasızdır. Böyle bir davranış AİHM'nin AİHS'nin 6 &§ 1. ve Ek 1 no'lu Protokol'ün 1. maddelerinin ihlali sonucunu doğuracağı gibi, hakkın kötüye kullanılması niteliğinde de bulunmakla, hukukça korunamayacağı muhakkaktır. Bu durumda, borçlu haczi kabil olmayan paralar ile haczi mümkün olan paraların aynı hesapta toplanması ve birbirine karıştırılması, haczedilemezlik hakkından feragat olarak kabul edilmelidir...Somut olayda, haciz konulan hesap ekstreleri getirtilerek yapılan harcamaların niteliğine bakıldığında,*

Avukatın UYAP'ta kayıtlı banka hesabına haciz konulması meselesi vergi mahkemesi kararlarına da konu edilmiştir. Ankara 6. Vergi Mahkemesi'nin kararına konu olayda, avukatın vergi borçlarından ötürü UYAP sisteminde kayıtlı banka hesabına e-haciz konulması üzerine, bu haczin kaldırılması için hesap sahibi avukat tarafından vergi mahkemesine başvurulmuştur. Dava sonucunda mahkemece vergi borcu için kural olarak avukatın banka hesabına haciz konulabilirse de, bu hesapta çoğu zaman avukat sıfatıyla temsil ettiği müvekkillerine ait paralarının da bulunabileceğinin göz önünde tutulması gerektiği, hesaptaki paranın ne kadarının avukata ait olduğunun tespit edilerek o kısma haciz uygulanması gerekirken, banka hesabının tümü üzerine uygulanan haciz işleminin isabetli olmadığını ileri sürerek ilgili e haciz işlemi iptal edilmiştir¹².

İzmir¹³ ve İstanbul¹⁴ Bölge İdare mahkemeleri tarafından da yine ödenmeyen vergi borçlarından dolayı avukatın UYAP'a tanımlı olan banka hesabına konulan e-haczin iptali

avukatlık mesleği için lüzumlu olan vergi ödemeleri, icra ödemeleri, ücretler gibi paraların olduğu haciz konulan hesapta ayrıca kişisel olarak aidat, kırtasiye, sağlık hizmetleri, gıda, fatura .. gibi harcamaların da bu hesaptan yapıldığı denetlenmiş, haciz konulan hesabın havuz hesabı olduğu, sadece mesleğin lüzumu için gerekli şekilde kullanılmadığı anlaşılmıştır. Yukarıda belirtilen ilkeler doğrultusunda değerlendirme yapılması sonucunda şikayetin reddi yönünde hüküm kurulması gerekirken kabulü yönünde hüküm tesisi isabetsizdir” Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, (Yargıtay), K. 2018/13845, (19 Aralık 2018).

¹² *“uyuşmazlığın temelinde avukatlık mesleğinin ifası için uygulamada açılması zorunlu olan ve daha çok avukat-müvekkil ilişkisi çerçevesinde yapılan tahsilat ve ödemelerin toplandığı banka hesabındaki paraların davacıya ait olup olmadığı başkaca bir anlatımla mesleği gereği müvekkilleri adına yatırılan veya müvekkillerinin dosya takipleri için davacı hesabına yatırdıkları paraların kime ait olduğu hususunda düğümlenmektedir. vergi borcu bulunan mükellefin banka hesaplarına kural olarak haciz konulması yerinde ise de, yukarıda izah edildiği üzere davacının UYAP sistemine kayıtlı banka hesabının özel nitelik arz etmesi, çoğu zaman davacının şahsi parasından ziyade avukat sıfatıyla temsil ettiği müvekkillerine ait paraların hesapta bulundurulduğu göz önüne alındığında, idarenin öncelikle hesap hareketleri üzerinden söz konusu hesapta bulunan paraların ne kadarının amme borçlusunun şahsi parası olduğunu tespit edip, o kısma ilişkin haciz uygulaması gerekirken, avukat-müvekkil ilişkisi nedeniyle hesapta müvekkillerin şahsına ait paralarında olabileceği dikkate alınmaksızın banka hesabının tümü üzerine uygulanan haciz işlemi yerinde değildir...” Ankara 6. Vergi Mahkemesi (Vergi Mahkemesi), K. 2018/1109, (18 Eylül 2018).*

¹³ İzmir Bölge İdare Mahkemesi 2. VDD (İzmir BIM), K. 2017/749, (29 Mart 2017).

¹⁴ İstanbul Bölge İdare Mahkemesi, 6. VDD (İstanbul BIM), K. 2020/2537, (24 Aralık 2020).

istemine ilişkin İstanbul¹⁵ ve Aydın Vergi Mahkemeleri¹⁶ tarafından verilen, e-haciz isteminin iptaline yönelik kararlar da hukuka uygun bulunarak istinaf başvuruları esastan reddedilmiştir. Yargı kararları haricinde İzmir barosu Başkanlığı Avukat Hakları Merkezi'nin Gelir İdaresi Başkanlığına hitaben gönderdiği 07.10.2022 tarihli ve “Avukatların UYAP'ta Tanımlı Banka Hesaplarına Haciz/E-Haciz Konulamayacağı Hakkında” konulu yazısı da çalışmamızı ilgilendirmektedir. Bu yazıda özetle avukatların UYAP sistemine banka hesabı tanımlamalarının mesleki faaliyetlerini yürütebilmeleri bakımından zorunluluk teşkil ettiği, İİK m. 82/1-2 uyarınca “*ekonomik faaliyeti, sermayesinden ziyade bedenî çalışmasına dayanan borçlunun mesleğini sürdürebilmesi için gerekli olan her türlü eşya*”nın haczi caiz olmayan mallar ve haklar arasında sayıldığı, ilgili hesabın bu madde kapsamına dahil olması sebebiyle haciz- e haciz işlemine konu edilemeyeceği, hesabın avukatın özel işleri için de kullanmasının hesabın niteliğini değiştirmeyeceğini belirterek avukatların UYAP sisteminde kayıtlı banka hesaplarına haciz yapılamayacağını tüm vergi dairelerine duyurulması istenmiştir¹⁷.

¹⁵ “*vergi borcu bulunan mükellefin banka hesaplarına kural olarak haciz konulması yerinde ise de, 6183 sayılı Kanun'un 62. maddesinde, borçlu tarafından başkasının olduğu beyan veya üçüncü şahıs tarafından ihtiyaten haciz veya istihkak iddia edilmiş bulunan malların haczinin en sonraya bırakılacağı hükmünün yer aldığı ve davacı tarafından, dava dilekçesinde, hesapların kendisine ait özel bir hesap olmayıp UYAP sistemine tanımlı banka hesapları olduğu ve banka hesaplarından yapılan tahsilatın kendisine ait olmadığı belirtildiği ve davalı idare tarafından davacının banka hesaplarında yer alan tutarların başkasına ait olabileceği hususunun araştırılmadığı, yukarıda izah edildiği üzere davacının UYAP sistemine kayıtlı banka hesabının özel nitelik arz etmesi, çoğu zaman davacının şahsi parasından ziyade avukat sıfatıyla temsil ettiği müvekkillerine ait paraların hesapta bulundurulduğu ve davacının da bu yönde iddiasının olduğu hususları göz önüne alındığında, idarenin öncelikle hesap hareketleri üzerinden söz konusu hesapta bulunan paraların ne kadarının amme borçlusunun şahsi parası olduğunu tespit edip, o kısma ilişkin haciz uygulaması gerekirken, avukat-müvekkil ilişkisi nedeniyle hesapta müvekkillerin şahsına ait paraların da olabileceği dikkate alınmaksızın davacının banka hesaplarına uygulanan haciz işlemi hukuka aykırı görülmediği, bu itibarla ihtilafta, davacının UYAP sistemine kayıtlı banka hesapları üzerinde tesis edilen ve Mahkemelerince hukuka aykırı bulunan haciz işlemine istinaden banka hesaplarından tahsil edilen tutarların da davacıya iadesi gerektiği gerekçesiyle davanın kabulüne...*” İstanbul 12. Vergi Mahkemesi, K. 2020/640, (28 Şubat 2020).

¹⁶ “*anılan hesapta Mahkemeler ve İcra Dairelerince davacının müvekkilleri adına yatırılan paraların yanında, davacının şahsına ait vekalet ücretleri ve bizzat yatırılan paraların da bulunabileceği dikkate alındığında, davalı idarece bu hesaba yatırılan paralarla ilgili olarak, davacının mesleği ile ilgili (müvekkilleri adına mahkemeler ve icra dairelerince yatırılan) veya şahsına ait diğer gelirleri olduğuna yönelik bir ayrıştırma yapılarak, yukarıda yer alan Kanun'un 71. maddesi uyarınca anılan hesaba sınırlı olarak haciz konulabilmesinin her zaman mümkün olduğu, bu durumda, ödenmeyen vergi borçlarının tahsili amacıyla uygulanan haciz işlemi sebebiyle serbest avukat olarak çalışan davacının, UYAP'a tanımlı olduğu anlaşılan hesabına yatırılan paralara yönelik davalı idarece hiçbir ayrıştırma ve araştırma yapılmaksızın, davacının banka hesabına doğrudan uygulanan davaya konu e-haciz işlemi bu yönüyle hukuki isabet görülmediği”, Aydın Vergi Mahkemesi, K. 2016/776, (28 Aralık 2016).*

¹⁷ Yazının tamamı şu şekildedir: “*Başkanlığımıza avukatların UYAP'ta tanımlı banka hesaplarına vergi dairelerince haciz/e-haciz uygulandığı yönünde yakınmalar iletilmektedir. Bilindiği üzere 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 9. maddesinde; “İcra ve iflas dairelerine yapılacak her türlü nakdî ödeme, Adalet Bakanlığı tarafından uygun görülecek bankalarda icra ve iflas dairesi adına açılan hesaba yapılır. Haciz sırasında, borçlu veya üçüncü kişiler tarafından yapılan ödeme nedeniyle tahsil edilen paralar, en geç tahsilatın yapıldığı günü takip eden ilk iş günü çalışma saati sonuna kadar banka hesabına yatırılmak üzere icra veya mahkeme kasalarında muhafaza edilir. İcra ve iflas dairelerince yapılması gereken her türlü nakdî ödeme, ilgisinin gösterdiği banka hesabına aktarılmak üzere, icra*

II. HUKUKİ SORUNLARIN TESPİTİ

Çalışma konumuzla ilgili ele alınması gereken konuları netleştirmek bakımından öncelikle yukarıda incelediğimiz yargı kararlarındaki gerekçeleri belirlemek ve böylece hukuki sorunları tespit etmekte isabet görmekteyiz.

Bir görüş, avukatların UYAP sistemine banka hesabı tanımlanmasının mesleki faaliyetin yürütülebilmesi için bir zorunluluk olduğundan hareketle avukatların UYAP'ta tanımlı banka hesabına haciz konulmasının tamamen hukuka aykırı olduğunu savunmaktadır. Bu yöndeki İzmir Barosu Başkanlığı Avukat Hakları Merkez'i tarafından Gelir İdaresi Başkanlığı'na yazılan yazıya göre, söz konusu hesaplar İİK m. 82/1-2¹⁸ uyarınca haczedilemez niteliktedir. Yargıtay ve Vergi Mahkemesi kararlarında temsil edilen diğer bir görüşe göre ise kural olarak avukatların banka hesaplarına yönelik haciz mümkün olmakla birlikte, bu hesaba yönelik haciz işleminin gerçekleştirilmesi için hesaptaki paranın kaynağına dair bazı incelemeler- ayrıştırmalar yapılması, hesaptaki paranın *kime ait olduğunun* belirlenerek hareket edilmesi gerekmektedir. Son olarak yine Yargıtay kararlarında yer bulan diğer bir görüş ise haczi kabil olmayan paralar ile haczi mümkün olan paralar karıştırılmak suretiyle bir havuz hesabı oluşturulmasını hakkın kötüye kullanımı olarak nitelendirmekte, bu halin haczedilemezlik hakkından feragat olarak kabul edilmesi gerektiğini ileri sürmektedir.

Tüm bu görüşleri değerlendirdiğimizde konuyla alakalı haczin konusu, haczedilemezlik, bankadaki paranın aidiyeti ve haczedilemezlikten feragat meseleleriyle ilgili değerlendirmeler yapma ihtiyacı hasıl olmuştur. Aşağıda bu hususlar başlıklar altında

müdürü tarafından resen bankaya verilecek talimat gereği yapılır. Talimat, paranın icra ve iflas dairesi hesabına yatırılmasını takip eden en geç üç iş günü sonuna kadar verilir. İcra ve iflas daireleri aldıkları kıymetli evrak ve değerli şeyleri kasalarında, zorunlu hâllerde ise kiralanacak banka kasalarında muhafaza ederler.” düzenlemesine yer verilmiştir. Bu düzenleme uyarınca icra ve iflas Müdürlüklerince yapılacak ödemelerin ilgilinin bildirdiği banka hesabına yapılması zorunluluğu bulunmaktadır. Bu bağlamda avukatlarca bu vb. ödemelerin yapılabilmesi için UYAP sistemine banka hesabı tanımlanmaktadır. Aynı zamanda Mahkemelerce iade edilecek gider avansı da tanımlanan bu banka hesaplarına yatırılmaktadır. Dolayısıyla UYAP sistemine banka hesabı tanımlanması mesleki faaliyetin yürütülmesi bakımından bir zorunluluktur. Yine İcra ve İflas Kanunu' nun 82. maddesinin birinci fıkrasının ikinci bendinde “Ekonomik faaliyeti, sermayesinden ziyade bedenî çalışmasına dayanan borçlunun mesleğini sürdürebilmesi için gerekli olan her türlü eşya” haczi caiz olmayan mallar ve haklar arasında sayılmıştır. UYAP sistemine banka hesabı tanımlanması mesleki faaliyetin yürütülebilmesi için bir gereklilik olduğundan bu hesaba haciz/e-haciz konulması yasal olarak mümkün değildir. Bu hesabın avukatın özel işlemleri için de kullanılıyor olmasının hesabın niteliğini değiştirmemesi karşısında bir önemi bulunmamaktadır. İzmir Bölge İdare Mahkemesi 1. Vergi Dava Dairesi' nin 07.11.2017 tarih ve 2017/1809E. – 2017/2370 K. sayılı kararında da bu hususlara işaret edilmiş ve ilgili vergi dairesinin e-haciz işleminin iptaline karar verilmiştir. Açıklanan nedenlerle avukatların UYAP sistemine tanımlı banka hesaplarına haciz/e-haciz uygulaması yapılamayacağına tüm vergi dairelerine duyurulması hususunu bilgilerinize sunarız.”

¹⁸ Düzenleme için bkz: “Aşağıdaki şeyler haczolunamaz:... 2. Ekonomik faaliyeti, sermayesinden ziyade bedenî çalışmasına dayanan borçlunun mesleğini sürdürebilmesi için gerekli olan her türlü eşya”

değerlendirilecektir.

A. UYAP PORTALINA KAYITLI “BANKA HESABININ” HACZİ MESELESİ

Konuyla ilgili yukarıda yer verilen Yargıtay, vergi mahkemesi ve bölge idare mahkemesi kararlarını incelediğimizde, avukatların UYAP’ta tanımlı banka hesabına yönelik haciz uygulamasının caiz olmadığını savunan görüş, haczin konusunu bizzat banka hesabının kendisi olarak ifade etmektedir¹⁹. Bu görüş, gerek Adalet Bakanlığı’nın genelgesi gerekse İİK’deki düzenlemeler uyarınca avukatın UYAP’a entegre hesabının İİK m. 82/1-2’de öngörüldüğü gibi “*ekonomik faaliyeti, sermayesinden ziyade bedenî çalışmasına dayanan borçlunun mesleğini sürdürebilmesi için gerekli olan her türlü eşya*” kapsamına girdiğini ve bu sebeple haczedilemez olduğunu ileri sürmektedir. Bu noktada görüş sahiplerinin haciz işleminin konusu bakımından hatalı bir değerlendirmede bulunduğunu belirtmek gerekir. Burada hacze konu edilen şey banka hesabı değil, hesaptaki mevduattır. Banka hesabı denilen şey kişinin mevduatının banka tarafından himaye edilmesini sağlayan bir mevduat sözleşmesinden başka bir şey değildir. Buna karşılık yukarıda yer verdiğimiz kararlarda ve İzmir Barosu tarafından gönderilen yazıda, bizzat avukatın banka hesabının haczinin mümkün olmadığından bahsedilerek, hesabın kendisine bir haczedilemezlik vasfı kazandırılmak istenildiği görülmüştür. Konuyu netleştirmek bakımından banka hesabıyla ilgili ek bilgiler vermek yerinde olacaktır.

Mevduat, gerçek veya tüzel kişilerin istedikleri zaman ya da belli bir vade sonunda çekilebilmek üzere bankaya yatırdıkları paradır²⁰. Mevduat ilişkisinin kurulması için banka ile

¹⁹ Bkz: “Mahkemece; bir avukatın mesleğini yapabilmesi için İİK’nun 9/2. maddesi ve Adalet Bakanlığı’nın uygulamaları sonucunda zorunlu hale gelen Vakıfbank hesabına haciz konulmasının hukuka aykırı olduğu gerekçesi ile şikayetin kabulüne karar verilmiş, hüküm alacaklı vekilince temyiz edilmiştir..” Yargıtay, K: 6565; “Mahkemece, dava konusu banka hesabının avukatlık mesleği icra edilirken her avukatın zorunlu olarak açması ve UYAP sistemine kaydetmesi gereken bir banka hesabı olması, davalı Kurumca hesapta bulunan paranın kaynağı ve kime ait olduğu konusunda ayırım yapılmaksızın haciz konulmasının usul ve yasaya aykırı bulunması gerekçesiyle başkaca hiçbir araştırma yapılmaksızın davanın kabulüne karar verildiği anlaşılmıştır.” Yargıtay, K. 4980; “Borçlu Avukat şikayetinde; ... Bankası ... Şubesi nezdinde bulunan ve avukatlık mesleğini gereği müvekkillerinin adına yatırılan paraların bulunduğu, mesleği sebebiyle gerçekleşen ödemelerin yapıldığı banka hesabına haciz konulduğunu, bu durumun İİK 82/2. maddesine aykırı olduğunu belirterek hacizlerin kaldırılmasını istemiştir. Mahkemece, yasal düzenlemeler gereğince şikayete konu hesap üzerine haciz konulmasının mümkün olmadığı gerekçesiyle şikayetin kabulüne karar verilmesi üzerine; hüküm, alacaklı vekilince temyiz edilmiştir..” Yargıtay K. 13845.

²⁰ Ünal Tekinalp, *Banka Hukukunun Esasları*, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2009), 430 vd.; Mustafa Çeker, *Hukuki Yönüyle Banka Mevduatı*, (Adana: Karahan Kitabevi, 2004), 12; İbrahim Kaplan, *Banka Sözleşmeleri Hukuku*, C. 1, (Ankara: Adalet Matbaacılık, 1996), 130; Murat Balcı-Emre Yeşilkaya, *Bankacılıkta Temel Kavramlar ve Kurumlar*, (Ankara: Adalet Yayınları, 2021), 41; Beyza Er, “Mevduat Sözleşmesinin Tanımı, Kurulması ve Türleri”, *TAAD*, 13/49, (Ocak 2022), 493.

müşteri arasında bir sözleşme yapılması gerekir. Mevduat sözleşmesi, bankanın kendisine tevdi edilen paraları güvenli bir şekilde saklama ve istendiğinde iade etmeyi taahhüt ettiği ve müşterinin ise dilediği miktardaki parayı bankanın kullanımına bırakmayı kabul ettiği bir sözleşme olarak tanımlanabilir²¹. Anlaşılmaktadır ki avukatın banka hesabı aslında bir mevduat sözleşmesinden, bir hukuki ilişkiden başka bir şey değildir. Mevduat sözleşmesinin çeşitli türde kurulabilse de avukatın fiilen mesleki faaliyetiyle alakalı kullanacağı hesabın vadesiz olması mantıklı olacaktır. Gerçekten de uygulamada genellikle parasını saklamak, ödemelerin takip etmek ve dilediği anda parasını geri çekmek isteyen insanlar vadesiz mevduatı tercih etmekteyken²², birikimlerinden gelir elden etmek ve enflasyona karşı parasını korumak isteyenler ise vadeli mevduat, ihbarlı mevduat ya da birikimli mevduat türlerine başvurmaktadır²³. Avukatın mesleki faaliyetleri sebebiyle para transferi yapması ya da kendisine gelen reddiyatları müvekkile iletmesi gerektiği düşünüldüğünde, işlemlerin seri gerçekleşmesi ve gerekli ödemelerin derhal yapılabilmesi için avukatın hesabından parayı istediği an çekebilme özgürlüğünün olması gerekir ki, bu da vadesiz mevduat hesabı ile mümkün olacaktır.

Tüm bu açıklamalardan sonra bir daha altını çizmek isteriz ki avukatın bankadaki hesabına yönelik haciz işlemi gerçekleştiği zaman işlemin konusu hesaptaki paradır. Bankadaki para, borçlunun üçüncü kişilerdeki mal ve alacakların haczi usulüyle haczedilir²⁴. Bankadaki mevduata takip konusu alacağın niteliğine göre İİK veya 6183 s. Kanun hükümlerine göre haciz konulduğu zaman, mevduat hesabına banka tarafından bloke konulacaktır. Haciz kaynaklı bloke, bloke tutarı kadarında borçlunun o hesaptaki mevduatından tasarruf etmesini engelleyecektir²⁵. Olması gereken hukuk bakımından borçlunun işlem yapma yetkisinin haiz işlemi gösterilen meblağla sınırlı olarak kısıtlanması, mevduat hesabında haciz yazısında gösterilen tutardan fazlası varsa aşan kısım üzerinde işlem yapma yetkisinin devam etmesi

²¹ Tekinalp, *Banka*, 432. Mevduat sözleşmesinin hukuki niteliği konusunda bkz: III, B.

²² Aliye Akgün, *Mevduat Sözleşmeleri*, (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018), 20.

²³ Çeker, *Banka*, 51.

²⁴ Baki Kuru, *İcra ve İflas Hukuku El Kitabı* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2013), 459; Hakan Pekcanitez vd, *İcra ve İflas Hukuku*, (İstanbul, Oniki Levha Yayınları, 2023), Murat Atalı vd., *İcra ve İflas Hukuku*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2022), 226; İbrahim Aşık vd., *İcra ve İflas Hukuku*, (İstanbul, Seçkin Yayınevi, 2023), 162; L. Şanal Görgün vd., *İcra ve İflas Hukuku*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2023), 207; Abdurrahim Karlı, *İcra ve İflas Hukuku Esasları*, (İstanbul, Filiz Kitabevi, 2022), 351; Murat Yavaş, *Borçlunun Üçüncü Şahıslardaki Mal, Hak ve Alacaklarının Haczi*, (İstanbul, 2005), 153; Cenk Akil, *Borçlunun Üçüncü Kişilerdeki Mal ve Alacaklarının Haczi*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2013), 48.

²⁵ Bkz: <https://www.gnbfinansbank.enpara.com/bilgi-bankasi/bloke-hesap>

nedir#:~:text=Söz%20konusu%20kişinin%20tüm%20banka,borç%20tahsilatını%20yapabilir%20hâle%20gelir.

gerekir²⁶. Ancak uygulamada bankaların hacze konu tutarla sınırlı kalmaksızın hesabın tamamına bloke koyduğu görülmektedir²⁷. Bu durumda bireyin mülkiyet hakkına ölçülülük ilkesini aşacak şekilde müdahale edilir ve böylesi bir uygulamada mülkiyet hakkının sınırlandırılması amaç ile araç arasındaki ölçü kaybolarak borçluya aşırı yük yüklenmiş olur²⁸. Konumuz özelinde de avukatın mesleğini icra edebilmek için banka hesabında tasarruf etmesi gereken hallerde, haciz işlemi sebebiyle hesabın tamamına bloke konulması, avukatın işini yapmasına engel olacaktır. Bununla birlikte uygulamada karşılaşılan bu tür sorunları engellemek için haczin konusunu mevduat değil de banka hesabı olarak nitelendirip, bu hesaba da İİK m. 82/1-2 çerçevesince bir haczedilemezlik kisvesi kazandırmak, esasında avukatın UYAP'a kayıtlı banka hesabındaki -kaynağı fark etmeksizin- mevduatın tümüne haczedilemezlik teşmil etmek anlamına gelecektir. İşçi ücretlerinde²⁹ ya da emekli maaşlarında³⁰ olduğu gibi, avukatın banka hesaplarındaki paranın haczedilemezliğiyle ilgili özel bir düzenleme yokken böyle bir yorum yapmak, zaten istisna olan ve özel düzenlemelerle tanınan haczedilemezliği ölçüsüzce genişletmek anlamına gelecektir. Bu halde avukatlar tüm parasal varlığını "haczedilemez" kabul edilen UYAP'a entegre hesaplarına taşıyarak, kendilerine karşı cebri icra anlamında bir nevi dokunulmazlık kazandırabilirler ki, bu da menfaat dengesini alacaklılar yönünden epey bozacaktır. Haciz konusunu hatalı olarak belirlemesi ve devamında haczedilemezliği yorum yoluyla orantılılık ilkesine aykırı bir şekilde genişletmesi sebebiyle bu görüşe katılmayı mümkün bulmuyoruz.

B. BANKADAKİ MEVDUATIN AİDİYETİ

Yargı kararlarında avukatın banka hesaplarına yönelik haciz işleminin kural olarak mümkün olduğu kabul eden, ancak hesaptaki paranın kime ait olduğunun belirlenmesine göre hareket edilmesi gerektiğini ileri süren bir görüş bulunmaktadır. Bu görüş, hesaptaki paranın incelenerek ne kadarının avukatın şahsi parası olduğu, ne kadarının avukat-müvekkil ilişkisi nedeniyle hesaba yatırılan ve müvekkile ait sayılan para olduğunun tespit edilmesi gerektiğini

²⁶ Çeker, *Banka*, 167.

²⁷ Ümit Süleyman Üstün, "Elektronik Haciz Uygulamasının Değerlendirilmesi", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 18/2, (2010), 18; Atakan Yıldırım, *Vergi İcra Hukuku'nda Haciz ve Elektronik Haciz Uygulaması*, (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021), 86; Seyit Ahmet Özvatan, *Vergi İcra Hukuku'nda Kamu Alacaklarının Takip Ve Tahsilinde Haciz Uygulamasının Değerlendirilmesi*, (Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014), 153.

²⁸ Yıldırım, *Vergi İcra*, 2021.

²⁹ Bkz: 4857 S. İş Kanunu m. 35.

³⁰ 5510 S. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu m. 93.

ileri sürmektedir. Buna göre banka hesabındaki paranın yalnızca avukatın *şahsına ait kısmına* haciz konulması gerekir³¹. Bu görüşün isabetli olup olmadığını değerlendirmek adına banka hesabındaki paraların kime ait olduğu meselesini, mevduat sözleşmesinin hukuki niteliğini ele alarak incelemekte fayda görmekteyiz.

Mevduat sözleşmesinin hukuki niteliği konusunda açık bir düzenleme olmadığı için, doktrin ve yargı kararlarında çeşitli nitelendirmeler yapılmıştır. Bir görüş sözleşmenin tüketim ödücü (karz) sözleşmesi niteliğini taşıdığını belirtirken³², başka bir görüş vadeli ve vadesiz mevduatı ayırarak vadesiz mevduat durumunda misli şeylerin saklanması sözleşmesinin (usulsüz tevdi) bulunduğunu ileri sürmekte³³, vadeli mevduat için tüketim ödücü sözleşmesinin uygun düşeceğini belirlemektedir³⁴. Yine doktrinde sözleşmenin karz, vekalet ve usulsüz tevdi unsurlarını taşıyan karma bir sözleşme olduğunu ileri süren yazarlar ile mevduat sözleşmesinin kanunda öngörülen sözleşme tiplerinden hiçbirine benzememesi sebebiyle kendine özgü bir sözleşme niteliğinde olduğunu savunanlar da bulunmaktadır³⁵.

³¹ “Uyuşmazlığın temelinde avukatlık mesleğinin ifası için uygulamada açılması zorunlu olan ve daha çok avukat-müvekkil ilişkisi çerçevesinde yapılan tahsilat ve ödemelerin toplandığı banka hesabındaki paraların davacıya ait olup olmadığı başkaca bir anlatımla mesleği gereği müvekkilleri adına yatırılan veya müvekkillerinin dosya takipleri için davacı hesabına yatırdıkları paraların kime ait olduğu hususunda düğümlenmektedir...davacının UYAP sistemine kayıtlı banka hesabının özel nitelik arz etmesi, çoğu zaman davacının şahsi parasından ziyade avukat sıfatıyla temsil ettiği müvekkillerine ait paraların hesapta bulundurulduğu göz önüne alındığında, idarenin öncelikle hesap hareketleri üzerinden söz konusu hesapta bulunan paraların ne kadarının amme borçlusunun şahsi parası olduğunu tespit edip, o kısma ilişkin haciz uygulaması gerekirken, avukat-müvekkil ilişkisi nedeniyle hesapta müvekkillerin şahsına ait paralarında olabileceği dikkate alınmaksızın banka hesabının tümü üzerine uygulanan haciz işlemi yerinde değildir” Ankara 6. Vergi Mahkemesi - 2018/70 E. 2018/1109 K.; “vergi borcu bulunan mükellefin banka hesaplarına kural olarak haciz konulması yerinde ise de, davacının UYAP sistemine kayıtlı banka hesabının özel nitelik arz etmesi, çoğu zaman davacının şahsi parasından ziyade avukat sıfatıyla temsil ettiği müvekkillerine ait paraların hesapta bulundurulduğu ve davacının da bu yönde iddiasının olduğu hususları göz önüne alındığında, idarenin öncelikle hesap hareketleri üzerinden söz konusu hesapta bulunan paraların ne kadarının amme borçlusunun şahsi parası olduğunu tespit edip, o kısma ilişkin haciz uygulaması gerekirken, avukat-müvekkil ilişkisi nedeniyle hesapta müvekkillerin şahsına ait paraların da olabileceği dikkate alınmaksızın davacının banka hesaplarına uygulanan haciz işleminde hukuka uyarlık görülmediği..” İstanbul 12. Vergi Mahkemesi Hakimliği'nin 28/02/2020 tarih ve E:2019/2256, K:2020/640.

³² F. Necmi Feyzioğlu, *Borçlar Hukuku Akdin Muhtelif Nevileri (Özel Borç İlişkileri)*, Cilt I, (İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1980), 767-770; Kenan Tunçoğmağ, *Türk Borçlar Hukuku II. Cilt - Özel Borç İlişkileri*, (İstanbul: Sermet Matbaası, 1977), 307; Turgut Akıntürk, *Bankacılar İçin Borçlar Hukuku Bilgisi*, (Ankara: Sevinç Matbaası, 1978), 263; Kaplan, “Banka Sözleşmeleri”, 205-206. Yargıtay’ın da bu yönde görüş belirttiği eski tarihli kararı mevcuttur: “*taahhüt eden tarafın karşıya yüklenmesi karşılığında borçlu olan banka ile tevdiat sahibi, müstakriz ise bankadır. Karz akdi paranın bankaya tevdi ile beraber tamam olur ve hüküm ifade eder.*” Yargıtay Ticaret Dairesi, K. 1955/3707, (17 Mayıs 1955) (Çeker, s. 26 dn.73’ten alınmıştır).

³³ Oruç Hami Şener, *Banka Mevduatı ve Hukuki Niteliği*, (İstanbul: Yetkin Yayınları, 2019), 69-72; Selahattin Sulhi Tekinay vd., *Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (İstanbul, Filiz Kitabevi, 1993), 1024, dn. 12/c; Cevdet Yavuz vd., *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler C. II*, (İstanbul: Beta Yayınları, 2022), 1508; Kemal Çevik, *Ekonomi Hukuku Yaklaşımı ile Banka Hukuku*, (Ankara: Turhan Kitabevi, 2007), 277; Zahit İmre, “Usulsüz Vedia Akdi”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 10/1-2, (1944), 221; Ünal Somuncuoğlu, “Bankanın İflası Halinde Mevduatın Hukuksal Akıbeti”, *Terazi Hukuk Dergisi*, 12/135, (Kasım 2017), 88; Balcı-Yeşilkaya, *Bankacılık*, 50.

³⁴ Tekinalp, *Banka*, 437; Çevik, *Banka*, s. 278; Somuncuoğlu, “İflas”, 88.

³⁵ Seza Reisoglu, *Bankacılık Kanunu Şerhi*, (İstanbul: Yaklaşım Yayıncılık, 2015); 267-268; Çeker, “Banka”, 32.

Bizim de katıldığımız görüşe göre ise mevduat sözleşmesi konusunda toptancı yaklaşmayı vadeli-vadesiz mevduat ayrımı yapılarak değerlendirme yapılmalıdır³⁶. Avukatın banka hesabının bir vadesiz mevduat sözleşmesi şeklinde olmasının mantıklı olduğu yönünde yukarıda kanaatimizi belirtmiştik³⁷. Bu sebeple nitelendirmemizi yalnızca avukatın banka hesabına uygun düşmesi sebebiyle vadesiz mevduat sözleşmesiyle sınırlı tutacağız. Vadesiz mevduat, sahibinin bankaya her an geri ödeme istemini ileri sürebileceği mevduattır³⁸. Banka ile mevduat sahibi, mevduatı geri alma hakkı bakımından herhangi bir vade veya ihbar süresini kararlaştıramaz. Mevduat sahibinin parayı çekebilmesi için bankanın onayına ihtiyacı yoktur, hatta ATM'ler, internet ve mobil bankacılığın yaygın kullanılması sayesinde, neredeyse her gün ve saatte geri alma hakkını kullanmak mümkün olmaktadır³⁹. Vadesiz mevduat sözleşmesinde asıl amaç paranın saklanması-muhafaza edilmesidir. Gerçekten bu sözleşmeyle hesap sahibi faiz istemekten ziyade parasın güvenli bir yerde korumak ve istediği an ulaşmak istemekte, böylelikle parasını adeta elinin altında addetmektedir⁴⁰. Tüm bu özellikler dikkate alındığında vadesiz mevduat sözleşmesinin bir misli koruma sözleşmesi (usulsüz tevdi) teşkil ettiği yönündeki görüşe katıldığımızı belirtmeliyiz. 6098 S. Türk Borçlar Kanunu⁴¹ m. 570'te düzenlenen⁴² misli şeylerin saklanması (usulsüz tevdi) sözleşmesinde, saklayan kendisine bırakılan parayı aynen değil, misliyle geri verme borcu altına girmektedir⁴³. TBK m. 561'de düzenlenen saklama sözleşmesinin özel bir türü olan misli şeylerin saklanması sözleşmesini saklama sözleşmesinden ayıran en önemli unsur, saklama sözleşmesinde saklayanın teslim aldığı şeyi *aynen* geri vermek zorunda olması, buna karşılık misli şeylerin saklanmasında *mislen*, yani eşit miktar ve nitelikte geri verme yükümlüğünün bulunmasıdır. Bu fark nedeniyle misli şeyin saklanmasında saklayan, kendisine bırakılan şeyin mülkiyetini kazanır. Saklayanın eşyanın mülkiyetini kazanmasının sonucu olarak da eşyanın yararı ve hasarı saklayana geçer⁴⁴.

Tekinalp vadesiz mevduatı usulsüz tevdi ve vedekiye ise ödünç sözleşmesi olarak nitelendirmek daha doğru olur dedikten sonra, her iki ilişki de karma sözleşme karakterlidir diye eklemektedir. Bkz: Tekinalp, "Banka", 437.

³⁶ Somuncuoğlu, "İflas", 87-89;

³⁷ Bkz: Başlık III, A.

³⁸ Tekinalp, *Banka*, 439; Çeker, *Banka*, 51.

³⁹ Ancak mevduat sahibinin yüklü miktarda para çekeceği zaman bankaya gerekli hazırlıkları yapması için makul bir süre tanıması gerektiği belirtilmektedir Çeker, "Banka", 51; Akgün, *Mevduat*, 21.

⁴⁰ Tekinalp, *Banka*; Çeker, *Banka*, 28; Er, "Mevduat", 495.

⁴¹ RG 27836, 04.02.2011. Bundan sonra metinde TBK olarak kısaltılacaktır.

⁴² Bkz: TBK m. 570: "Saklayanın kendisine bırakılan parayı aynen geri vermek zorunda olmaksızın mislen geri vermesi açıkça veya örtülü olarak kararlaştırılmışsa, o paranın yararı ve hasarı kendisine ait olur. Paranın mühürlü ve açık olarak bırakılmış olması, örtülü anlaşma sayılır. Saklayan, saklatan tarafından kendisine açıkça yetki verilmedikçe, saklanan diğer misli eşya veya kıymetli evrak üzerinde tasarrufta bulunamaz."

⁴³ Yavuz vd., *Borçlar Özel*, 1508; Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2022), 525.

⁴⁴ Yavuz vd., *Borçlar Özel*, 1508; Eren, *Borçlar Özel*, s. 509; Mustafa Alper Gümüş, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*,

Konumuz özelinde de vadesiz mevduat sahibi belli bir miktar parayı saklama amacıyla bankaya tevdi etmekte, paranın mülkiyeti bankaya geçmekte ve istenildiği zaman banka tarafından mevduat sahibine mislen istenilen miktarda para geri verilmektedir. Bu noktada vadesiz mevduat sözleşmesinin bu özelliklerini aynı zamanda tüketim ödünç sözleşmesi de karşılayabildiği için⁴⁵, vadesiz mevduat sözleşmesinin nitelendirilmesi konusunda soru işaretleri doğabilmektedir. Bu noktada doktrinde tüketim ödünç sözleşmesi ile misli şeylerin saklanması sözleşmesini birbirinden ayırmak için söz konusu işlemin amacına bakılması gerektiği belirtilmiştir⁴⁶. Misli şeyin saklanması sözleşmesinde aslında saklatanın menfaati daha ön plandadır ve sözleşmedeki asıl amaç tevdi edilen şeyin *saklanmasıdır*. Tüketim ödünç sözleşmesinde ise verilenin muhafazası sözleşmenin esas gayesini teşkil etmez, bilakis ödünç alan ödünç aldığı şeyi kullanarak sermayeye olan ihtiyacını temin eder. Burada ödünç alanın menfaatini daha ağır bastığı söylenebilir⁴⁷. Bu sebeplerle biz de amaç olarak daha uygun düşüğü gerekçeyle vadesiz mevduat sözleşmesinin misli şeylerin saklanması sözleşmesi olduğu görüşüne katılmaktayız.

Mevduat sözleşmesinin nitelendirmesini bu şekilde yaptıktan sonra, bu sözleşmenin kurulmasıyla birlikte hesaptaki paranın mülkiyetinin bankaya geçtiğinin altını çizmekte fayda vardır⁴⁸. Bu durum mevduat sözleşmesini hangi sözleşme olarak nitelendirirsek nitelendirelim geçerlidir, zira bu sonuç mevduat sözleşmesinin banka tarafından mislen iade borcu doğurmasından kaynaklanmaktadır⁴⁹. Hesap sahibi bankaya karşı her zaman parasının kendisine ödenmesi talebinde bulunabilir, bu durumda banka parayı iadeyle yükümlü olacaktır. Başka bir deyişle hesap sahibi bankaya karşı bir alacak hakkını ileri sürecektir. Avukatın banka hesabındaki paranın haczi, aslında avukatın üçüncü kişi olan bankadaki *alacağının* haczidir⁵⁰.

Verilen genel bilgilerden sonra konumuzdaki problematiğe dönersek, avukatın banka hesabındaki paranın aidiyetiyle ilgili verilmiş bazı yargı kararlarında, eğer banka hesabındaki para “avukata ait” ise hesaptaki mevduatın haczinin mümkün olduğu, buna karşılık paranın “avukat sıfatıyla temsil ettiği müvekkillerine ait” olması durumunda ise mümkün olmadığı ileri

C. II, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2014), 287.

⁴⁵ Bkz: TBK m. 386: “Tüketim ödünç sözleşmesi, ödünç verenin, bir miktar parayı ya da tüketilebilen bir şeyi ödünç alana devretmeyi, ödünç alanın da aynı nitelik ve miktarda şeyi geri vermeyi üstlendiği sözleşmedir.”

⁴⁶ Eren, *Borçlar Özel*, 510; İmre, “Vedia”, 216.

⁴⁷ Eren, *Borçlar Özel*, 510; Şener, *Banka*, 60; İmre, “Vedia”, 217; Gümüş, *Borçlar Özel*, 288; Akgün, *Mevduat*, 82.

⁴⁸ Tekinalp, *Banka*, 434; Çeker, *Banka*, 6; Er, “Mevduat”, 495.

⁴⁹ Tekinalp, *Banka*, 434; Çeker, *Banka*, 22.

⁵⁰ Ramazan Arslan, “Borçlunun Üçüncü Kişide Bulunan Alacağının Haczi, Haczin Üçüncü Kişiyeye Bildirilmesi ve Sonuçları”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 65/4, (Aralık 2016), 3218; Akil, *Üçüncü*, 48, dn. 27; Yavaş, *Üçüncü*, 154.

sürülmüştür. Oysa hukuki açıdan hesaptaki paranın mülkiyeti bankaya aittir. Avukatın banka hesabında bulunan paranın avukatın şahsi işlerinden mi kaynaklandığının yoksa müvekkile iletilmek üzere mi gönderildiğinin bir önemi yoktur, önemli olan ilgili paranın avukatın mevduat hesabına gönderilmiş ve mülkiyetinin bankaya geçmiş olmasıdır. Bu sebeple yargı kararlarında paranın avukata mı müvekkile mi ait olduğu konusunda yapılan değerlendirmeyi hukuki açıdan bir dayanağı olmaması sebebiyle doğru bulmuyoruz.

Bu noktada bankaya karşı avukatın ve müvekkilin konumunu değerlendirmek gerekir. Mevduat hesabındaki paranın mülkiyeti bankaya geçmektedir ve paranın kendisine geri ödenmesini talep eden hesap sahibi avukat, bankaya karşı mevduat sözleşmesinden kaynaklanan alacak hakkını ileri sürecektir. Peki icra dairesi tarafından banka hesabına avukatın takip ettiği bir takip ya da dava sonucu elde edilen paranın gönderilmesi durumunda, hesap sahibi avukatın haricinde, avukat tarafından temsil edilen müvekkilin bir talep hakkı olacak mıdır? Bunun için öncelikle avukatla müvekkili arasındaki hukuki ilişkiye bakmak gerekir. Avukatlık sözleşmesi bizzat Avukatlık Kanunu'nda⁵¹ çeşitli hükümlerle düzenlenen bir sözleşmedir. Avukatlık sözleşmesinin bir vekalet sözleşmesi niteliğinde olduğu ve Avukatlık Kanunu'ndaki özel düzenlemeler haricinde vekalet hükümleri uygulanacağı kabul edilmektedir⁵². İcra dairesi tarafından avukatın UYAP'a kayıtlı banka hesabına yapılan ödemelerde, avukat müvekkili temsil etmekte, bu temsil ilişkisinde de *kendi adına ancak müvekkili hesabına* hareket etmektedir. Dolaylı temsil sonunda yapılan hukuki işlemde doğan haklar ve borçlar, önce temsilcinin hukuki alanında doğar. Daha sonra ikinci bir işlemle bu hak ve borçlar temsil olunan tarafından temsil olunana devredilir⁵³.

Avukatın UYAP'ta kayıtlı banka hesabına avukat adına ancak vekili hesabına yatan para söz konusu olduğunda, bankanın da dahil olduğu üçlü bir ilişki ortaya çıkmaktadır. İlgili sıfatıyla avukatın mevduat hesabına icra dairesi tarafından yatırılan para, bankanın mülkiyetine geçecektir. Hesap sahibi olarak avukat, icra dairesi tarafından hesabına yatırılan parayı, ya bankaya vereceği bir talimatla müvekkilin hesabına havale edecek, ya da ilgili paranın kendisine ödenmesini talep edip söz konusu meblağı müvekkile ayrıca iletacaktır. Görülüyor ki

⁵¹ RG 07.04.1969, S. 13168.

⁵² Eren, *Borçlar Özel*, 710; Yavuz vd., *Borçlar Özel*, s. 1297; Gümüş, *Borçlar Özel C. I*, 134-135; Özcan Günergök, *Avukatlık Sözleşmesi*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2013), 25; Raziye Aksu, "Avukatlık Sözleşmesinin Unsurları ve Hukuki Niteliği," *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 27 (Temmuz 2016), 882 vd.

⁵³ Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2020), 485.

paranın bankadan müvekkile ulaşması için avukatın talebi gereklidir. İşte bu noktada TBK m. 509'daki düzenlemeden bahsetmek gerekir.

TBK m. 509/1'e göre⁵⁴, vekilin kendi adına ve vekâlet veren hesabına gördüğü işlerden doğan üçüncü kişilerdeki alacağı, vekâlet verenin (dolaylı temsil olunanın) vekile (dolaylı temsilciye) karşı bütün borçlarını ifa ettiği anda, kendiliğinden vekâlet verene geçer. Bu hüküm vekilin alacaklara ilişkin alınanları verme borcunu yerine getirmekten kaçınması veya iflâs yahut haciz dolayısıyla borç konusu üzerinde tasarruf yetkisini kaybetmesi yüzünden bu borcu aynen yerine getirememesi olasılıklarına karşı müvekkili korumak amacıyla ihdas edilmiştir⁵⁵.

Bu düzenlemeye göre dolaylı temsil olunan müvekkilin, üçüncü kişiye karşı doğrudan alacaklı olabilmesi, yani TBK m. 509 uyarınca alacağın kanuni temlikinin gerçekleşebilmesi için, öncelikle vekil tarafından kendi adına, müvekkil hesabına işlem yapılması ve bu hukuki ilişkiden vekil lehine bir alacağın doğmuş olması gerekir⁵⁶. Ayrıca vekâlet veren vekile karşı vekâlet sözleşmesinden doğan tüm borçlarını ifa etmiş olmalıdır. İfa kanuni temlikin hem şartıdır hem de ifa anıyla birlikte kanuni temlik de gerçekleşmiş olur⁵⁷. Bu hükümle kanun koyucu alacağın klasik usulle devrinden vazgeçerek, kanuni bir devir yolu öngörmüştür. TBK m. 509'da öngörülen şartların hepsinin birlikte gerçekleştiği anda alacak hakkı, vekil tarafından alacağın devri sözleşmesi yapılmasına gerek olmaksızın doğrudan müvekkile geçer⁵⁸. Bu düzenlemeyi konumuza uyarlıysak, müvekkil, avukatlık sözleşmesinden kaynaklanan borçlarının tümünü ifa ettiği anda, icra dairesi tarafından avukatın daha önceden avukatın banka hesabına gönderilen paranın kendisine ödenmesini bankadan bizzat talep edebilecektir. Müvekkilin avukata karşı olan borcu bir ücret ödeme borcudur. Vekile karşı tüm borçlarını ifa ettiğini, TMK m. 509'a göre alacağı talep etme hakkının kendisine geçtiğini ispat yükü müvekkilde olacaktır. Bu durumda avukatın söz konusu meblağın müvekkile ödenmesini talep etmesine gerek kalmadan, müvekkilin bankaya yönelteceği talep üzerine doğrudan ilgili para müvekkilin kendisine ödenebilecektir.

Görülüyor ki yargı kararlarında yer verildiği üzere avukatın UYAP'ta kayıtlı banka

⁵⁴ İlgili hüküm şu şekildedir: "Vekilin, kendi adına ve vekâlet veren hesabına gördüğü işlerden doğan üçüncü kişilerdeki alacağı, vekâlet verenin vekile karşı bütün borçlarını ifa ettiği anda, kendiliğinden vekâlet verene geçer. Vekilin iflası hâlinde vekâlet veren, bu alacağın kendisine geçmiş olduğunu iflas masasına karşı da ileri sürebilir. Vekâlet veren, vekilin kendi adına ve vekâlet veren hesabına edinmiş olduğu taşınır eşyanın iflas masasından ayrılarak kendisine verilmesini isteyebilir. Vekilin sahip olduğu hapis hakkından iflas masası da yararlanır."

⁵⁵ Haluk Tandoğan, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri C. II*, (İstanbul: 2010), 512; Yavuz vd., *Borçlar Özel*, 1360.

⁵⁶ Eren, *Borçlar Özel*, 750.

⁵⁷ Tandoğan, *Borçlar Özel*, 520; Eren, *Borçlar Özel*, 749.

⁵⁸ Tandoğan, *Borçlar Özel*, 522-523; Eren, *Borçlar Özel*, 749; Fahrettin Aral-Hasan Ayrancı, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2022), 554.

hesabındaki parayla ilgili yapılan “avukata ait” ya da “müvekkile ait” gibi nitelendirmeler hukuken gerçeği karşılamamaktadır. Banka mevduatındaki para bankaya aittir, kural olarak bankadaki paranın ödenmesini talep hakkı hesap sahibi avukattayken, TBK m. 509/1 durumunda müvekkilde de olabilir. Ancak her iki durumda da hem avukat hem müvekkil bankadan para alacağını talep eden kişi konumundadır, paranın sahibi değildir.

C. HACZEDİLEMEZLİKTEN FERAGAT

Konuyla ilgili Yargıtay kararlarında yer bulan, “*haczi kabil olmayan paralar ile haczi mümkün olan paraların aynı hesapta toplanması ve birbirine karıştırılması halinin haczedilmezlik hakkından feragat olarak kabul edilmesi gerektiği*”⁵⁹ yönündeki görüşü de incelememiz gerekir. Yargıtay haczedilebilir ve haczedilmez olarak nitelendirdiği paraların aynı banka hesabında yer alması durumunu bir *havuz hesap* olarak nitelendirmekte ve bu vaziyeti tek başına haczedilmezlik hakkından feragat olarak kabul etmektedir. Yargıtay’ın bu yöndeki değerlendirmesi, belediyelerin banka hesaplarındaki paraların hacziyle ilgili kararlarında da sıkça görülmektedir⁶⁰.

⁵⁹ Bkz: “*şahıslar tarafından haczi kabil olmayan paralar ile haczi mümkün olan paraların aynı hesapta toplanması ve birbirine karıştırılması halinin haczedilmezlik hakkından feragat olarak kabul edilmesi gerektiği dikkate alınarak.*” Yargıtay, K. 4980; “*Haczi kabil olmayan paralar ile haczi mümkün olan paraları karıştırmak suretiyle havuz hesabı oluşturan borçlunun iyi niyetle bağdaşmayacağı tartışmasızdır. Böyle bir davranış AİHM'nin AİHS'nin 6 &§ 1. ve Ek 1 no'lu Protokol'ün 1. maddelerinin ihlali sonucunu doğuracağı gibi, hakkın kötüye kullanılması niteliğinde de bulunmakla, hukukça korunamayacağı muhakkaktır. Bu durumda, borçlu haczi kabil olmayan paralar ile haczi mümkün olan paraların aynı hesapta toplanması ve birbirine karıştırılması, haczedilmezlik hakkından feragat olarak kabul edilmelidir...*” Yargıtay K. 13845.

⁶⁰ 5393 sayılı Belediye Kanunu m. 15'e göre, belediyenin proje karşılığı borçlanma yoluyla elde ettiği gelirleri, şartlı bağışlar, kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan mallar, belediye tarafından tahsil edilen vergi, resim ve harç gelirleri haczedilemez. Yine m. 73'te kentsel gelişim ve dönüşüm alanı ilan edilen bölgelerde, anlaşma yoluyla belediye mülkiyetine geçen gayrimenkullerin haczedilemeyeceği düzenlenmiştir. Yargıtay vergi, resim ve harç gelirleri gibi haczi caiz olmayan paralarla, haczi caiz olan diğer paraların birleştirilerek bir havuz hesabı oluşturulması durumunda, belediyenin hesaplardaki paraların haczedilmezliğini ispatlayama imkanını kendisinin kaldırdığını, bu davranışın hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olduğunu ve bu halin haczedilemezlikten feragat teşkil ettiği kanaatindedir. Konuyla ilgili bkz: Hakan Hasırcı, “Belediye Mallarının Haczi”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 65/4, (Aralık 2016). 2821-2865. Kararlar için bkz: “*Öte yandan borçlu belediyece haczi kabil olmayan paralar ile haczi mümkün olan paraların aynı hesapta toplanması ve birbirine karıştırılması, haczedilmezlik hakkından feragat olarak kabul edilmelidir.*” Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, (Yargıtay), K. 2012/26628 (17 Eylül 2012); “*Hukuk Genel Kurulunun 08.06.2016 tarihli ve 2014/8-1015 E., 2016/767 K. sayılı kararında da; haczedilen paraların niteliği değerlendirilerek hesabın havuz hesabı olup olmadığının belirlenmesi, havuz hesabı oluşturulmuş ise haczedilmezlik şikâyetinin reddine karar verilmesi gerektiği, havuz hesabı oluşturulmamış ve hesaptaki paraların, vergi, resim ve harç niteliğinde olmaları hâlinde (bu olgu belirlendiği takdirde) haczedilemeyeceği benimsenmiştir*” Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, (Yargıtay), K. 1377, (9 Kasım 2021); “*Haczedilen hesaba niteliği gereğince haczi kabil olan ve olmayan paraların yatırılması halinde, yani havuz hesabı niteliğinde kullanılması durumunda, hesabın sürekli işlem görüyor olması ve sürekli yatan ve çekilen paraların bulunması karşısında kalan bakiyenin vergi, resim ve harç gelirinden mi, yoksa haczi kabil paralardan mı oluştuğunun belirlenmesine imkan bulunmamaktadır. Bu şekilde haczi kabil olmayan paralar ile haczi mümkün olan paraları karıştırmak suretiyle havuz hesabı oluşturan borçlu belediyenin,*

Bu görüş ilk olarak haczi mümkün olan-olmayan paralar değerlendirmesi bakımından, ikinci olarak ise bu tür paraların aynı hesapta bulunmasının bir haczedilemezlikten feragat teşkil ettiği yöndeki kabul bakımından incelenmeye muhtaçtır. Anlaşılmaktadır ki Yargıtay esasen avukatın banka hesabında yatan paralarla ilgili bir ayırım yapmakta ve avukatın müvekkili hesabına yaptığı işlemlerle alakalı banka hesabında bulunan parayı “haczi kabil olmayan” olarak değerlendirirken, avukatın şahsi işleriyle alakalı meblağı ise “haczi kabil” kabul etmektedir. Yukarıda da belirttiğimiz üzere avukatın banka hesabındaki paraların haczedilmezliğiyle ilgili herhangi bir kanuni düzenleme bulunmamaktadır. Kanun koyucu çeşitli yasal düzenlemelerle bazı mal ve haklar bakımından haczedilemezlik öngörürken, avukatın banka hesabıyla ilgili bu yönde herhangi bir düzenleme öngörmemiştir. Bu tür bir düzenleme yokken, avukatın mesleki sebeplerle banka hesabına yatan, müvekkiline iade yükümlülüğü altında olduğu paraların haczedilemez kabul edilmesinin bir hukuki dayanağı bulunmamaktadır. Sanıyoruz ki Yargıtay bu değerlendirmeyi avukatın müvekkille olan temsil ilişkisi kapsamında banka hesabına yatırılan paraların avukata değil, müvekkile ait olduğu varsayımına dayanarak yapmaktadır ki, bankadaki paraların aidiyetiyle ilgili yukarıda açıklamalarımızı yinelemeksizin bu yöndeki bir çıkarımın isabetli olmadığını tekrar belirtmek isteriz⁶¹. Bu sebeple önce paraların mülkiyetinin kime ait olduğuyla ilgili hukuki olmayan bir ayırım yapmanın, sonra bu faraziyeyle dayanarak paranın bir kısmına haczedilemezlik atfetmenin takip hukuku kurallarına dayanmayan bir uygulama yarattığı kanaatindeyiz.

Esasen konumuzun kapsamı dışında kalmasına rağmen bütünlüğü sağlamak açısından Yargıtay’ın haczi kabil olan ve olmayan paraların aynı banka hesabında bulunmasını haczedilemezlikten feragat olarak kabulünü incelemeyi bu noktada gerekli görüyoruz. Konumuzun dışında demektediriz, zira haczedilemezlikten feragat ilişkin İİK m. 83/a⁶² maddesinin uygulama alanı bulabilmesi için her şeyden önce ortada haczedilemez nitelikte bir mal, hak veya alacağın bulunması gerekir⁶³. Bizim görüşümüze göre kaynağı ne olursa olsun

iddiasını ispat imkanını kendisi ortadan kaldırır. Borçlu belediyenin haczi kabil olmayan paralar ile haczi mümkün olan paralarını ayrı hesaplarda tutması yerine havuz hesabı oluşturmasının da iyi niyetle bağdaşmayacağı tartışmasızdır. Böyle bir davranış AİHM'nin AİHS'nin 6 § 1. ve Ek 1 no'lu Protokol'ün 1. maddelerinin ihlali sonucunu doğuracağı gibi, hakkın kötüye kullanılması niteliğinde de bulunmakla, hukukça korunamayacağı muhakkaktır. Bu durumda borçlu belediyenin, hesaplardaki paraların haczedilmezliğini ispatlayamadığının kabulü gerekir. Öte yandan borçlu belediyece haczi kabil olmayan paralar ile haczi mümkün olan paraların aynı hesapta toplanması ve birbirine karıştırılması, haczedilmezlik hakkında feragat olarak da kabul edilmelidir.” Yargıtay 8. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 5224, (25 Mart 2014).

⁶¹ Bkz: II, B.

⁶² Bkz: “82 ve 83 üncü maddelerde yazılı mal ve hakların haczolunabileceğine dair önceden yapılan anlaşmalar muteber değildir.”

⁶³ İbrahim Özbay, “İcra ve İflâs Hukukumuzda Haczedilmezlikten Feragat (İİK. m. 83/a)”, *Erzincan Binali Yıldırım*

avukatların banka hesabındaki paralarla ilgili böyle bir değerlendirme yapılamayacağı için, Yargıtay'ın bu yöndeki çıkarımı daha baştan hükümsüz kalmaktadır. Buna karşılık Yargıtay'ın görüşünü eksik ele almamak adına bu konuyla alakalı çok kısa değerlendirme yapmayı uygun görmekteyiz. Kanaatimizce Yargıtay'ın görüşü öncelikle haczedilemezlikten feragat beyanının geçerliliği açısından zamansal olarak sorunludur. Haczedilemezlikten feragatı düzenleyen İİK m. 83/a'ya göre, ancak haciz sırasında veya hacizden sonraki dönemde haczedilemezlikten feragat etmek mümkündür. Borçlunun bu süreden önce yaptığı feragat geçersizdir ve sonuç doğurmaz⁶⁴. Konumuz özelinde, aynı banka hesabında farklı kaynaktan paraların karışmış halde bulunmasının haciz işleminden önce gerçekleştiği açıktır. Dolayısıyla Yargıtay'ca haczedilemezlikten feragat olarak kabul edilen bu fiil, haciz tarihinden önce gerçekleştiği için, İİK m. 83-a uyarınca feragatle ilgili geçerli bir sonuç doğuramayacaktır. Ayrıca bu durumda feragata yönelik ortada açık bir irade dahi bulunmamaktadır, Yargıtay paraların aynı hesapta bulunmasını zımni bir haczedilemezlikten feragat olarak değerlendirmektedir. Her ne kadar doktrinde feragatin açık bir şekilde yapılabileceği gibi, borçlunun haczi caiz olmayan bir malının haczine karşı süresinde şikâyet yoluna başvurmayarak zımnen de yapılabileceği kabul edilse bile⁶⁵, konumuz özelinde bu tür bir davranışın zımni kabul olarak değerlendirilmesi ayrıca tartışmalıdır.

D. DEĞERLENDİRMEMİZ

Konuyla ilgili yargı kararlarına baktığımızda anlaşılmaktadır ki avukatın UYAP'ta kayıtlı banka hesabındaki mevduata yönelen haciz, mesleki amaçla kullanılmayan diğer banka hesaplarındaki mevduat haczinden çok daha fazla sorun doğurmaya müsaittir. Avukatın mesleğini icra edebilmesi için UYAP sisteminde kayıtlı bir banka hesabına sahip olması zorunludur. Ancak bu hesaptaki mevduata yönelik bir haciz işlemi gerçekleştiği zaman, hesaba konulan bloke nedeni ile avukat banka hesabında tasarruf edememekte ve mesleki faaliyetlerini gerçekleştirememe tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır. Bu tehlikeyi bertaraf etmek adına mahkeme kararlarıyla hesabın kısmen ya da tamamen haczini önlemek için çeşitli kriterler

Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 9/1-2, (Haziran 2005), 548.

⁶⁴ İlhan E. Postacıoğlu, *İcra Hukuku Esasları*, (İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1982), 335-336; Kuru, *İcra*, 524; Talih Uyar, *İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C. II*, (Ankara: Bilge Yayınevi, 2014), 1674; Ramazan Arslan vd., *İcra ve İflas Hukuku*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2022), 534; Kâmil Yıldırım-Nevhis Deren Yıldırım, *İcra ve İflas Hukuku*, (İstanbul: Beta Yayınları, 2021), 152; Görgün vd., *İcra*, 182; Aşık vd., 182; Özbay, "Haczedilemezlikten Feragat", 546.

⁶⁵ Postacıoğlu, Kuru, *İcra*, 525; Arslan vd., *İcra*; 354; Uyar, *Şerh*, 1674; Yıldırım-Deren Yıldırım, *İcra*, Görgün vd., *İcra*, 182; Aşık vd., *İcra*, 182; Özbay, 566.

getirilmeye çalışıldığı görülmektedir⁶⁶. Ancak çalışmamızda ilgili başlıklar altında çeşitli yönden eleştirdiğimiz bu kriterler kanaatimizce hukuki dayanağa sahip olmadıkları için, bunların savunulmaları mümkün değildir.

Bu noktada ilk aşamada eğer gerçekten avukatların mesleki faaliyetlerinde kullandıkları banka hesaplarına haciz işleminin uygulanması istenmiyorsa, avukatların yalnızca müvekkili adına hareket ederken yapılacak ödemelere ve tahsilatlara özgüleyecekleri, mesleki kaynaklı olmayan harcamaları yapamayacakları özel bir hesaba sahip olmalarını öngören bir kanuni düzenlemenin yapılması fikri akla gelebilir. Bu özel banka hesabında mesleki kaynaklı bulunan paralara haciz konulamayacağına ilişkin ek bir düzenlemeyle de hesaptaki paralar bakımından haczedilemezlik sağlanmış olur. Fakat belirtilmelidir ki avukatların UYAP hesaplarına yatan kalemler arasında yargılama gideri olan vekalet ücreti de vardır. Yargılama gideri olan vekalet ücretinin avukata ait olduğu kanun hükmüyle düzenlendiğinden⁶⁷, avukatın şahsi borçları nedeniyle bu paranın haczedilmesi bakımından hiçbir engel olmaması gerekir. Anlaşılmaktadır ki avukatın hesabına yatacak mesleki kaynaklı paraların bazı kısmı müvekkile aktarılacak iken, bazıları ise doğrudan avukatın uhdesinde kalacaktır. Bu yüzden avukatın UYAP'a entegre hesabındaki paraların bir şekilde mutlaka karışacağı söylenmelidir. Bu aşamada olması gereken, avukatın UYAP'a kayıtlı hesabındaki mevduatın haczi üzerine banka tarafından hesaba uygulanacak blokenin *yalnızca* haciz konusu meblağ ile sınırlı tutulmasıdır. Böylece avukatların mesleki faaliyetleri doğrultusunda hesaplarını kullanmaları, örneğin müvekkile aktarmaları gereken meblağı iletebilmeleri ya da hesaba para girişinin yapılabilmesi halen mümkün olacaktır.

SONUÇ

2012 yılında İİK'da yapılan değişikliklerle hem icra dairelerine yapılacak hem de icra dairelerince ilgililere yapılacak ödemelerin yalnızca banka aracılığıyla gerçekleştirilmesine yönelik düzenlemeler yürürlüğe girmiştir. Yine UYAP sisteminin hukuk uygulamamızda gittikçe aktif bir şekilde uygulanmasıyla birlikte birçok takip hukuku işlemini UYAP aracılığıyla yapmak mümkün olmuş, sistem üzerindeki parasal işlemleri yapma için avukatların bir banka hesabı açarak UYAP sistemine tanımlamaları zorunlu hale gelmiştir. Avukatların mesleki amaçla kullandıkları bu banka hesabına avukatın şahsi borçlarından dolayı haciz uygulandığı zaman bankaca hesaba blokaj konulmakta, bu halde hesap sahibi avukatların

⁶⁶ Bkz: Başlık II.

⁶⁷ Avukatlık Kanunu m. 164/5.

hesaba erişimi ve tasarrufu engellenmektedir. Bu durumu bertaraf etmek için açılan davalar neticesinde verilen kararlarda avukatın UYAP hesabına uygulanan hacizle ilgili farklı görüşler ortaya çıkmıştır.

Bir görüş, avukatın UYAP'ta entegre banka hesabına haciz konulamayacağını, zira İİK m. 82/1-2 uyarınca “*Ekonomik faaliyeti, sermayesinden ziyade bedenî çalışmasına dayanan borçlunun mesleğini sürdürebilmesi için gerekli olan her türlü eşya*” kapsamına girdiğini ve bu sebeple haczinin mümkün olmadığını belirtmektedir. Bu görüşü öncelikle haczin konusunu yanlış belirlediği için eleştirmektedir. Bankadaki hesaba yönelen haczin konusu hesabın kendisi değil, hesaptaki paradır. Banka hesabı esasen bir mevduat sözleşmesi, bir hukuki ilişkidir. Hukuki nitelendirmede hata yanı sıra bu görüşü şöyle bir tehlikesi bulunmaktadır; bildiğimiz üzere avukatların UYAP'a entegre banka hesaplarında şahsi paralarının bulunmasını engelleyen bir düzenleme yoktur. Uygulamada da çoğunlukla bu hesabı avukatlar hem mesleki hem şahsi amaçla kullanabilmektedirler. Eğer ki bu görüş doğrultusunda sadece UYAP'ta kayıtlı olması sebebiyle banka hesabının kendisine bir haczedilmezlik kazandırılırsa, avukatın şahsi paralarını da bu hesaba toplaması, bu sayede o paraların da alacaklılarca haczedilememesi sonucu doğabilir. Ölçülülük ilkesini ihlal eden ve alacaklıların borçlu avukata cebri icra yoluyla ulaşamamalarına sebebiyet verebilecek bu yorumun kabul edilebilmesi mümkün değildir.

Yargı kararlarında konu ile ortaya konulan diğer bir görüş ise hesaptaki paranın aidiyetiyle alakalıdır. Buna göre bazı yargı kararları, bankadaki paranın incelenerek ne kadarının avukata, ne kadarının müvekkillere ait olduğunu tespit edilmesini, avukata ait olduğu tespit edilen kısma haciz konulabilmesi yönünde mütalaada bulunmuştur. Avukatın banka hesabındaki paralara yönelik yapılan bu nitelendirmenin hukuken doğru olmadığı kanaatindeyiz. Mevduat sözleşmesine göre bankaya yatırılan paralar banka mülkiyetine geçmekte, vadesiz mevduat sahibi ise istediği zaman bankaya başvurarak paranın kendisine mislen geri ödenmesini talep etmektedir. Yani burada hesap sahibi avukat banka karşısında alacak talebinde bulunan kişi konumundadır, paraların mülkiyeti bankaya geçmektedir. Ek olarak icra dairelerince avukatın banka hesabına yapılan ödemelerle ilgili TBK m. 509 düzenlemesindeki şartların yerine getirilmesi durumunda bizzat müvekkilin de bankaya başvurarak avukatın hesabına icra dairesi tarafından yatırılan paranın kendisine ödenmesini talep etme hakkı olacaktır. Her iki durumda da paranın müvekkile ya da avukata ait olduğunu söylemek doğru olmayacaktır, burada taraflar yalnızca talep hakkı sahibi olmaktadır.

Yine yargı kararlarında yer alan, haczi caiz olan ve olmayan paraların bir arada bulundurulmasının haczedilemezlikten feragat sayılacağı yönündeki değerlendirme de eleştiriye muhtaçtır. Yargıtay'ın avukatın banka hesabında bulunan paraların kaynağını gözeterek bu paraların bir kısmını haczedilebilir, diğer kısmını haczedilemez olarak nitelendirmesi kanaatimizce yerinde değildir. Zira haczedilemezlik ancak kanun hükmüyle getirilen istisnai bir durumdur ve avukatın banka hesabındaki paralarla ilgili mevzuatımızda herhangi bir haczedilemezlik düzenlemesi bulunmamaktadır. Bu sebeple yargı kararlarında yer bulan bu görüşe, yapılan ayırımın hukukumuzda karşılığı olmaması sebebiyle katılamamaktayız. Yine haczinin caiz olduğu kabul edilen ile caiz olmadığı kabul edilen paraların bir arada bulunmasının haczedilemezlikten feragat olduğunun kabulünün de, haczedilemezlikten feragatla ilgili İİK m. 83-a düzenlemesindeki şartları karşılamaması sebebiyle isabetli bulmamaktayız.

Avukatın UYAP'a entegre banka hesabına haciz konulmasının yarattığı problemlerin bir nebze önüne geçilebilmesi adına, haciz durumunda ilgili banka hesabına uygulanacak blokenin yalnızca hacze konu miktar ile sınırlı tutulması gerekir. Uygulamada doğrudan hesabın kendisine bloke konulduğu için avukatlar söz konusu banka hesaplarını kullanamamakta, bu yüzden mesleki faaliyetleri kesintiye uğramaktadır. Bu durum hakkın kullanımına ölçsüz bir sınırlama teşkil etmektedir. Doğru bir uygulama geliştirilmesi bakımından ilgili mercilerce avukatların UYAP'a kayıtlı banka hesabının niteliği de hatırlatılarak, bankalara hacze konu miktardan fazlasına bloke uygulamamalarına yönelik yazıların gönderilmesi düşünülebilir.

KAYNAKÇA

Akgün, Aliye. *Mevduat Sözleşmeleri*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.

Akıntürk, Turgut. *Bankacılar İçin Borçlar Hukuku Bilgisi*. Ankara: Sevinç Matbaası, 1978.

Akil, Cenk. *Borçlunun Üçüncü Kişilerdeki Mal ve Alacaklarının Haczi*. Ankara: Yetkin Yayınları, 15. Baskı, 2013.

Aksu, Raziye. "Avukatlık Sözleşmesinin Unsurları ve Hukuki Niteliği". *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 27 (Temmuz 2016), 861-891.

Aral, Fahrettin-Ayrancı, Hasan. *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2022.

- Arslan, Ramazan vd. *İcra ve İflas Hukuku*, Ankara: Yetkin Yayınları, 8. Baskı, 2022.
- Arslan, Ramazan. “Borçlunun Üçüncü Kişide Bulunan Alacağıının Haczi, Haczin Üçüncü Kişiye Bildirilmesi ve Sonuçları”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 65/4, Aralık 2016, 3217 – 3242.
- Aşık, İbrahim vd. *İcra ve İflas Hukuku*, İstanbul: Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, 2023.
- Atalı, Murat vd. *İcra ve İflas Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 6. Baskı, 2022.
- Balcı, Murat-Yeşilkaya, Emre. *Bankacılıkta Temel Kavramlar ve Kurumlar*. Ankara: Adalet Yayınları, 2021.
- Çeker, Mustafa. *Hukuki Yönüyle Banka Mevduatı*. Adana: Karahan Kitabevi, 2004.
- Çevik, Kemal. *Ekonomi Hukuku Yaklaşımı İle Banka Hukuku*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2007.
- Eren, Fikret. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Yetkin Yayınları, 25. Baskı, 2020.
- Eren, Fikret. *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*. Ankara: Yetkin Yayınları, 10. Baskı, 2022.
- Feyzioğlu, Necmi. *Borçlar Hukuku Akdin Muhtelif Nevileri (Özel Borç İlişkileri), Cilt I*. İstanbul: Fakülteler Matbaası, 3. Baskı, 1980.
- Görgün, L. Şanal vd. *İcra ve İflas Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 4. Baskı, 2023.
- Gümüş, Mustafa Alper. *Borçlar Hukuku Özel Hükümler, C. II*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 3. Baskı, 2014.
- Günnergök, Özcan. *Avukatlık Sözleşmesi*. Ankara: Yetkin Yayınları, 3. Baskı, 2013.
- Hasırcı, Hakan. "Belediye Mallarının Haczi". *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 65/4 (Aralık 2016), 2821-2865.
- İmre, Zahit. “Usulsüz Vedia Akdi” *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* 10/1-2 (1944), 188-228.
- Kaplan, İbrahim. *Banka Sözleşmeleri Hukuku, C. I*. Ankara: Adalet Matbaacılık, 1996.
- Karakimseli, Ayşe. “İcra Takiplerinde Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (Uyap) Kullanımı”. *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 13/ 1 (2018), 315-360.
- Karlı, Abdurrahim. *İcra ve İflas Hukuku Esasları*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 4. Baskı, 2022.
- Kuru, Baki. *İcra ve İflas Hukuku El Kitabı*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2. Baskı, 2013.
- Özbay, İbrahim. “İcra ve İflâs Hukukumuzda Hacedilmezlikten Feragat (İİK. m. 83/a)”,

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 9/1-2 (Haziran 2005), 543-567.

Özbek, Mustafa Serdar. “Genel Haciz Yoluyla İcra Takibinde Takip Talebi ve Ödeme Emrinde Banka Hesap Numarası Bilgilerinin Bulunmamasının Hukukî Sonuçları”. *Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi* 3/2 (Haziran 2016), 3-20.

Özvatan, Seyit Ahmet, *Vergi İcra Hukuku’nda Kamu Alacaklarının Takip Ve Tahsilinde Haciz Uygulamasının Değerlendirilmesi*, Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014.

Pekcanitez, Hakan vd. *İcra ve İflas Hukuku*. İstanbul, Oniki Levha Yayınları, 10. Baskı, 2023.

Postacıoğlu, İlhan E. *İcra Hukuku Esasları*. İstanbul: Fakülteler Matbaası, 4. Baskı, 1982.

Reisoğlu, Seza. *Bankacılık Kanunu Şerhi*. İstanbul: Yaklaşım Yayıncılık, 2. Baskı, 2015.

Somuncuoğlu, Ünal. “Bankanın İflası Halinde Mevduatın Hukuksal Akıbeti”. *Terazi Hukuk Dergisi* 12/135 (Kasım 2017), 87-89.

Şener, Oruç Hami, *Banka Mevduatı ve Hukuki Niteliği*. İstanbul: Yetkin Yayınları, 2. Baskı, 2019.

Tandoğan, Haluk. *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri C. II*. İstanbul, 5. Baskı, 2010.

Tekinay, Selahattin Sulhi vd. *Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. İstanbul, Filiz Kitabevi, 6. Baskı, 1993.

Tunçoğmağ, Kenan. *Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri C. II*. İstanbul: Sermet Matbaası, 3. Baskı, 1977.

Uyar, Talih. *İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C. II*. Ankara: Bilge Yayınevi, 3. Baskı, 2014.

Ümit, Süleyman. “Elektronik Haciz Uygulamasının Değerlendirilmesi”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 18/2 (Aralık 2010), 9-37.

Yavaş, Murat. *Borçlunun Üçüncü Şahıslardaki Mal, Hak ve Alacaklarının Haczi*, İstanbul, 2005.

Yavuz, Cevdet vd. *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler C. II*, İstanbul: Beta Yayınları, 11. Baskı, 2022.

Yıldırım, Atakan. *Vergi İcra Hukuku’nda Haciz ve Elektronik Haciz Uygulaması*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.

Yıldırım, Kâmil -Deren Yıldırım, Nevhis. *İcra ve İflas Hukuku*. İstanbul: Beta Yayınları, 8. Baskı, 2021.